

Sørgeskåben er skrevet af journalisten Mikkel Frey Damgaard. Bogen er en blanding mellem en biografisk- og en slægtsroman, der handler om Damgaards fars selvmord, da forfatteren var bare otte år gammel. Bogen ser på livet før selvmordet og på konsekvenserne for de efterladte, herunder forfatteren. Damgaard beskriver, hvordan farens selvmord har kastet skygger ind i hans liv i form af en stor ængstelighed og en overbevisning om, at han skulle lide samme skæbne som sin far. Farens selvmord har yderligere skabt splid i familien og er blevet en tabuiseret del af familiens historie. I takt med at forfatteren nærmer sig den alder (38 år), faren havde, da han begik selvmord, øges angsten og overbevisningen om, at selvmord er uundgåeligt.

Da han konfronteres med et andet selvmord, sker der et skifte hos Damgaard. Han oplever, at han ikke kan undertrykke angsten og sin fars historie længere. Som 38-årig begynder forfatteren at lukke op for de tanker, han har om selvmordet, og han får sagt højt, at han frygter samme udgang på livet. Han laver en serie af radioprogrammer, hvor han tilgår emnet ud fra sin baggrund som journalist. Udforskningen bliver dog hen ad vejen mere personlig, og Damgaard sætter sig for at undersøge hvilket liv og hvilken person, der gik forud for selvmordet. Dette indebærer også en udforskning af farens slægtshistorie. Damgaard tager os med på en rejse i farens liv, hvor vi lærer hans person at kende fra barndommens og ungdommens år og frem til voksenårene, hvor han har stiftet familie, er politisk aktiv og arbejder som læge. Vi introduceres for farens omgangskreds og for vigtige relationer i farens liv. Vi får blik for farens opvækst og hans forhold til sine forældre, og samtidigt hører vi om, hvordan Damgaard selv oplevede sine bedsteforældre.

I sin udforskning går Damgaard et godt stykke tilbage i tiden, og det afsløres, at familiens historie er markant anderledes, end den er blevet fortalt ham op igennem hans liv. Bedrag, nazisme, psykisk ustabilitet og mere er en del af familiens DNA. Damgaard får også blik for, at farens liv mod slutningen var præget af et massivt arbejdspress og misbrug, og at farens psykiske tilstand i mange år havde været præget af ustabilitet herunder dage med psykotiske tilstande. Så mens forfatterens arbejde med farens og slægtens historie bringer ham tættere på faren, bliver han også bevidst om, at han på nogle afgørende punkter har en person og et liv, der er væsentligt anderledes fra sin fars.

Bogen er opstået som et projekt, hvor forfatteren til dels bearbejder farens selvmord på et personligt og følelsesmæssigt plan, og samtidigt bruger han sin baggrund som journalist til at få indblik i farens levede liv samt den slægt, faren og han selv er ud af. Ærindet er samtidigt også at aftabuisere begrebet 'selvmord'. Det er en ærlig og rå tilgang til emnet, hvor han ikke fokuserer på sorgen, men i højere grad den angst, børn af selvmordere kan være forfulgt af. I bogen skildrer han til dels konsekvenserne på individplan, men samtidigt skildrer han også familiens måde at håndtere selvmordet på, og hvordan det sætter spor i familiedynamikker og relationer mange år efter. Et af hovedbudskaberne i bogen, som jeg læser det, er, at undertrykkelse af det svære og sårbare i livet har en høj pris – en pris, der betales igennem generationer.

Bogen er enormt velskrevet. Damgaard mestrer kunsten at fortælle om afdøde uden hverken at idealisere eller devaluere. Skildringen er ærlig, og forfatteren går åbent og nysgerrigt til emnet, og som læser føler man sig inkluderet i processen med at lære familien og faren at kende. Bogen er enormt rørende. Mod min forventning var det ikke beskrivelserne af selvmordet eller begravelsen, der rørte mig. Det var derimod beskrivelserne af farens væsen – hans drømme og ambitioner og de kvaliteter, han havde som menneske, og at alt dette ikke fik lov at blomstre og manifestere sig, men blev overskygget og kvalt af usunde familierelationer, svære livsomstændigheder og psykisk sårbarhed i familien og hos ham selv. Som læser er det interessant at høre om Damgaards slægt, men til tider fik jeg oplevelsen af, at vi kom for langt tilbage i tid. Dette fordi, at forfatteren ikke havde mulighed for at tale med personer, det drejede sig om, og der bliver også en del spekulationer. Jeg blev også nysgerrig på at lære forfatteren yderligere at kende; hvordan selvmordet havde haft indvirkning på parforhold, søskenderelation, tanker om selv at blive far en dag osv.. Da bogen ikke er selvbiografisk, kan det dog ikke forventes at forfatteren deler dette med læseren.

Jeg vil anbefale bogen til alle, der har en familie! Vi er alle individer med en slægt og en historie, som har formet slægten – og bogen er med til at sætte gang i refleksioner om dette. Dernæst vil jeg anbefale bogen til de, som er interesserede i emnet 'selvmord'. Emnet belyses i mindre grad 'indefra', fx farens tanker og følelser op til, og det betragtes heller ikke som en isoleret størrelse. Selvmordsfænomenet anskues ud fra en bred tidsramme – det handler om at begribe det ved at forstå relationer og begivenheder over flere generationer, dog uden nogensinde at kunne forklare selve handlingen. Fra et fagligt synspunkt er bogen også særdeles relevant. Den giver indblik i begreber som skyld, skam, og angst, og hvordan disse kommer til udtryk i det levede liv. Samtidigt skildrer bogen også, hvordan traumer kan gå på tværs af generationer. Bogen understreger vigtigheden af at have et helhedsorienteret blik i mødet med individet – et blik, der medtager familiens fortællinger på godt og ondt.

Af Lydia Samuel, psykolog